

In de week van 13 oktober 2026 vindt het plenaire debat plaats over de begroting van het ministerie van Economische Zaken. Ter voorbereiding op dat debat brengt Koninklijke Metaalunie – vertegenwoordiger van bijna 16.000 MKB-maakbedrijven in Nederland - graag een aantal onderwerpen onder de aandacht:

- **Van woorden naar daden: Industrie en innovatiebeleid Kabinet mist voldoende aandacht voor het brede mkb.**
- **NTS, NII en NADI goede stappen, maar investeren moet veel gericht in innovatie en productiviteit van het brede mkb**
- **Industriebeleid: focus op ketens en ecosystemen**

Arbeidsproductiviteit: van beleidsagenda naar uitvoering voor het brede mkb

De Nederlandse economie staat voor een fundamentele uitdaging. Door vergrijzing groeit het arbeidsaanbod nauwelijks meer, terwijl de opgaven op het gebied van defensie, energie, woningbouw, digitalisering en strategische autonomie juist toenemen. Als Nederland zijn verdienvermogen wil behouden, zullen we meer moeten doen met hetzelfde aantal mensen. Metaalunie juicht toe dat het kabinet de Taskforce Verdienvermogen heeft ingericht. De Taskforce kijkt vanuit een zo breed mogelijk perspectief wat er nodig is om ons ondernemersklimaat zo goed mogelijk te houden. Wat Metaalunie betreft is het van groot belang dat de Taskforce nadrukkelijk aandacht heeft voor onze sterke economische ketens/ecosystemen en arbeidsproductiviteitsstijging binnen deze ketens als belangrijke doelstelling om concurrerend te kunnen blijven (en de uitdagingen op de krappe arbeidsmarkt te lijf te gaan).

Verhoging van de arbeidsproductiviteit is geen economisch thema alleen naast andere thema's; het is de randvoorwaarde voor vrijwel alle maatschappelijke en economische ambities. Metaalunie is positief dat het kabinet arbeidsproductiviteit nadrukkelijk op de agenda heeft gezet via de Productiviteitsagenda, het industriebeleid en nieuwe initiatieven zoals NADI. **De analyse ligt er. De urgentie wordt breed gedeeld. Maar voor veel mkb-maakbedrijven blijft nog onduidelijk wat deze agenda morgen concreet betekent voor hun bedrijf.** De vraag voor de komende periode is daarom niet meer óf arbeidsproductiviteit belangrijk is. **De vraag is: hoe verhogen we de arbeidsproductiviteit door maatregelen daadwerkelijk te laten landen op de werkvloer van duizenden mkb-maakbedrijven?**

1. Van woorden naar daden: Industrie en innovatiebeleid Kabinet mist voldoende aandacht voor het brede mkb.

Metaalunie onderschrijft de lijn uit het rapport van Peter Wennink over het verdienvermogen van Nederland en dat arbeidsproductiviteitsverhoging de sleutel is voor toekomstig verdienvermogen en brede welvaart. **Tegelijkertijd zien wij dat veel beleidsinstrumenten nog vooral gericht zijn op koplopers, startups, scale-ups en technologieontwikkeling.** Terwijl de grootste productiviteitswinst juist ligt bij het brede mkb-peloton dat de industriële ketens draagt. De technologie is vaak al beschikbaar. De uitdaging zit in de toepassing, implementatie en opschaling. Machines, software, automatisering, digitalisering en AI bestaan al. De vraag is hoe bedrijven deze sneller kunnen invoeren in hun productieprocessen. **Daarom vraagt Metaalunie om een verschuiving van aandacht van technologieontwikkeling naar technologieadoptie.**

Maak van arbeidsproductiviteit het uitvoeringsdoel

Door vergrijzing groeit het aanbod van arbeidsuren nauwelijks, terwijl opgaven in defensie, energie, woningbouw en digitalisering toenemen. De tweede Productiviteitsagenda erkent technologieadoptie, vaardigheden en financiering als voorwaarden voor hogere productiviteit. EZK cofinanciert de Smart Industry Productiviteitsagenda 2026–2028 van FME, Metaalunie en TNO. Daarmee is een basis gelegd, maar de begroting geeft nog geen meerjarig uitvoeringsprogramma voor het brede mkb. Een aanvullende maatregel zou bijvoorbeeld kunnen zijn door de WBSO open te stellen voor bedrijfsactiviteiten die gericht

zijn op de implementatie van deze voor de bedrijven moeilijk toepasbare technologie. Met de WBSO wordt dan een zeer laagdrempelig en bewezen effectief instrument ingezet om dit op bedrijfsniveau snel te kunnen realiseren.

Suggestie voor vragen:

- *Is het kabinet bereid om arbeidsproductiviteit explicieter als doelstelling op te nemen binnen het industriebeleid (dus niet alleen woord, maar ook meer daad) en hiervoor per sleutelketen concrete uitvoeringsprogramma's op te zetten?*
- *Is de minister bereid om veel explicieter het brede mkb als doelgroep van beleid te benoemen en voor deze doelgroepen concreter maatregelen en middelen te borgen?*
- *Welke stappen zet het kabinet om de WBSO beter geschikt te maken voor procesinnovatie, productiviteitsverhoging en toepassing van AI in productieprocessen?*

2. NTS, NII en NADI goede stappen, maar investeringen gericht in innovatie en productiviteit van het brede mkb verdienen meer nadruk

Het kabinet investeert in strategische technologieën, technologische doorbraken en de groei van innovatieve bedrijven. De Nationale Technologiestrategie (NTS), het Nationaal Agentschap voor Disruptieve Innovatie (NADI) en de Nationale Investeringsinstelling (NII) kunnen samen een sterke innovatieketen vormen. Maar die keten is pas compleet als bestaande mkb-maakbedrijven technologie ook kunnen industrialiseren, produceren en toepassen.

Metaalunie verwelkomt de aangekondigde € 500 miljoen voor NADI en € 3,3 miljard voor de NII. Ook de voortzetting van de WBSO, de MIT en de borgstelling voor mkb-kredieten (BMKB) is positief. **Toch is voor veel maakbedrijven onduidelijk hoe zij van deze instrumenten gebruik kunnen maken.** NADI richt zich vooral op risicovolle R&D en de NII op marktconform rendabele projecten. Een bedrijf dat zijn productieproces digitaliseert, robotiseert of ERP- of MES-software invoert, valt daar niet vanzelfsprekend onder. Ook de verruimde innovatiebox sluit vooral aan bij bedrijven die zelf technologie ontwikkelen en daarmee winst maken. Daarmee dreigt een belangrijk deel van de productiviteitswinst buiten bereik te blijven. Bestaande productiebedrijven en toeleveranciers hebben financiering nodig om nieuwe technologie op de werkvloer toe te passen. Juist investeringen in software, automatisering, AI en procesinnovatie zijn vaak moeilijk te financieren.

Oproep aan de Tweede Kamer:

Metaalunie vraagt de Kamer om de minister aan te spreken op een concreet uitvoeringsplan voor het brede mkb. **Maak inzichtelijk hoe deze bedrijven kunnen deelnemen aan NADI-programma's, toegang krijgen tot passende financiering en een rol krijgen bij de industriële toepassing van de technologieën uit de NTS.** Onderzoek daarnaast een gerichte financieringsfaciliteit voor productiviteitsinvesteringen die via bestaande instrumenten onvoldoende worden ondersteund.

Suggestie voor vragen:

- *Hoe zorgt de minister ervoor dat bestaande mkb-maakbedrijven en toeleveranciers kunnen deelnemen aan NADI-programma's, ook wanneer zij technologie toepassen of industrialiseren in plaats van zelf fundamentele R&D te verrichten?*
- *Voor welke investeringen in software, robotisering, digitalisering en procesinnovatie kunnen mkb-maakbedrijven terecht bij de NII of bestaande instrumenten? Waar ziet de minister nog een financieringsgat?*
- *Is de minister bereid te onderzoeken of een gerichte investeringsfaciliteit of kredietgarantie nodig is voor moeilijk financierbare productiviteitsinvesteringen in het mkb?*
- *Hoe wordt in de uitvoering van de NTS geborgd dat productiebedrijven, toeleveranciers en systeemintegratoren betrokken zijn bij de stap van technologische doorbraak naar productie op schaal?*
- *Kan de minister inzichtelijk maken hoeveel mkb-maakbedrijven naar verwachting gebruik kunnen maken van NADI en de NII, en hoe het kabinet toetst of deze instrumenten bijdragen aan hogere arbeidsproductiviteit in de brede maakindustrie?*

3. Industriebeleid: focus op ketens en ecosystemen

Metaalunie is positief dat het kabinet meer inzet op industriebeleid en strategische technologieën. Tegelijkertijd vraagt de maakindustrie aandacht voor een belangrijke les uit de praktijk: economische kracht ontstaat niet alleen door technologie, maar door sterke ketens en ecosystemen. Het ecosysteem rond ASML laat zien hoe innovatie, productie en gespecialiseerde toeleveranciers elkaar versterken. Juist de combinatie van grote bedrijven en duizenden mkb-bedrijven maakt Nederland internationaal concurrerend. **Daarom vraagt Metaalunie om industriebeleid dat niet alleen kijkt naar technologiegebieden, maar ook naar de onderliggende productieketens.** Wanneer keuzes worden gemaakt voor sectoren als halfgeleiders, defensie, energie, machinebouw of medtech, moet nadrukkelijk worden gekeken naar de rol van het brede mkb in die ketens.

Suggestie voor vragen:

- *Deelt de minister de mening dat niet alleen (beloftevolle) technologie centraal moet staan in het Industriebeleid, maar ook veel meer de kracht van onze sterke ketens en ecosystemen, zoals bijvoorbeeld de agro en machinebouw. Is de minister bereid om ook voor andere sectoren een vergelijkbaar aanpak zoals Beethoven te starten?*
- *Is de minister bereid om meer beleidsfocus en middelen beschikbaar te stellen om te investeren in kansrijke of noodzakelijke ecosystemen zoals Defensie?*

Van woorden naar daden

Metaalunie waardeert dat het kabinet arbeidsproductiviteit inmiddels nadrukkelijk als prioriteit benoemt. Maar de komende periode moet in het teken staan van uitvoering. Niet nog meer analyses. Niet nog meer agenda's. De vraag is hoe ondernemers morgen geholpen worden om hun productiviteit te verhogen. De technologie is er. De urgentie is er. De beleidsrichting is er. Nu moeten middelen, instrumenten en uitvoeringskracht daadwerkelijk terechtkomen bij de bedrijven die het verschil maken voor het Nederlandse verdienvermogen. Metaalunie vraagt het kabinet dan ook concreet om:

- De Productiviteitsagenda uit te werken in concrete uitvoeringsprogramma's voor het brede mkb;
- Structureel middelen beschikbaar te maken voor arbeidsproductiviteitsverhoging;
- Technologieadoptie en procesinnovatie expliciet onderdeel te maken van innovatie- en industriebeleid;
- Productiviteitsverhoging als toetssteen te hanteren bij investeringen via NADI, innovatieprogramma's en industriebeleid;
- Industriebeleid nadrukkelijk te richten op ketens en ecosystemen, niet alleen op technologiegebieden;
- Financieringsinstrumenten te ontwikkelen voor moeilijk financierbare investeringen in productietechnologie, digitalisering en AI;
- Ervoor te zorgen dat mkb-maakbedrijven daadwerkelijk gebruik kunnen maken van de instrumenten die worden ontwikkeld.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met:

- Wijnand van Zanten (Manager Public Affairs Koninklijke Metaalunie) via 06-53289937 en/of zanten@metaalunie.nl